

RDEČI PRAPOR

Izhaja
v Ljubljani
vsaki petek.

Glasilo jugoslov. soc. demokracije.

Naročnina znaša: Za avstro-ogrske kraje za celo leto 5.44 K, za pol leta 2.72 K, za četrt leta 1.36 K. — Za Nemčijo za celo leto 5.96 K, za pol leta 2.98 K, za četrt leta 1.49 K. — Za Ameriko za celo leto 7.28 K. — Posamezne številke stanejo 10 vin. — Reklamacije so poštne proste. frankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Štev. 38.

V Ljubljani, dne 21. septembra 1906.

Leto IX.

NASLOVA: Za dopise, rokopise za list: **Uredništvo „Rdečega Prapora“, Ljubljana.** — Za denarne pošiljave, naročila na list, reklamacije, inserate i. t. d.: **Upravništvo „Rdečega Prapora“, Ljubljana, Franciskanske ulice štev. 8/1.**

Dostojna politika.

Ze večkrat smo se zmenili o divjaskih manirah, ki so se vdomačile v slovenski politiki, in katerih ogromno škodo za ves narod nočejo izpoznati ravno tisti, ki najrajši rabijo visokodoneče fraze o narodu; ljubezni do naroda, koristi naroda i. t. d. Povod, da se povrnemo na ta predmet, je tak, da nam omogoči popolno objektivnost, kajti socialno-demokratska stranka ni v konkretnem slučaju prav nič angažirana.

Liberalci so priredili v nedeljo popoldan shod na Vrhniki in klerikalci so ga razbili. Da je bilo tam navzočih tudi nekoliko socialnih demokratov, nas ne tangira direktno, ker oni niso bili niti prirejevalci, niti razbijalci shoda, temveč so se ga udeležili iz zanimanja za politiko sploh, kakor gredo tudi na druge shode drugih strank, deloma pa tudi zato, da označijo, če bi zahtevale razmere, stališče socialno-demokratske stranke. Da je bil razbit liberalni shod, se torej ne tiče naše kože, in če se obširneje dotaknemo stvari, storimo to res iz višjih, splošnejših interesov, z željo, da bi končno razni voditelji, ki so se zaleteli predaleč, izpoznali pogubnost te barbarske politike.

Razbijati shode — to je prišlo na Kranjskem nekako na dnevni red. Če se primeri tak posamezen slučaj v izjemnih razmerah, se najde morda lahko olajševalne razloge, ki pospešijo razumevanje dejanja. Ako pa se napravi iz te navade zistem, tedaj izgubi

opravičevanje vsako podlago in kdor si je ohranil v razburljivih dnevnih bojih še kaj treznosti, se mora ustaviti pa zaklicati svoj: „Ne dalje!“, sicer postane sam sokrivec poživinčenja, iz katerega se morajo roditi za ves narod najpogubnejše posledice.

O surovosti, ki tiči v razbijanju shodov, zlasti s takimi sredstvi, kakor se jih je rabilo na Vrhniki, ni treba govoriti. Menimo pač, da leži to na dlani in da se ne da olepšati stvari na noben način. Taki dogodki, ako se ponavljajo česče, so samo izpričevalo žalostne politične zaostalosti; lahko se opaza, da se prikazujejo taki divjaski boji vedno le v prvih začetkih političnega življenja kakšnega naroda, kar je za njih pomen dovolj značilno. Pri narodih z razvitim političnim življenjem ni takih divjastev, ali pa so kvečjemu zelo sporadični.

Ali — kaj naj se doseže s takimi barbarskimi napadi?

Naši klerikalci — kajti pri njih je ta taktika najbolj priljubljena in često se vidi na čelu razbijačev duhovnike — mislijo menda, da bodo na ta način uničili nasprotniške stranke in preprečili razširjanje nasprotnih nazorov. Pomota pa je evidentna in če bi imeli nekoliko treznega prevdarka, bi morali sami izpoznati neracionelnost surovine. Socialni demokratje potrdijo lahko iz lastne prakse, da jim niso taki kravali bistveno nikoli škodovali; včasih so celo pospešili socializem v krajih, v katere bi bil sicer težje našel pot. Ta proces je popolnoma naraven. V marsikateri glavi se zbudi mišljenje in zanimanje šele vsled močnih sunkov; takozvani „hec“ je tudi v politiki faktor, ki ne koristi vedno tistemu, kdor ga je iztaknil in često se mašuje ravno nad njim. Marsikje so se klerikalci odvadili, zahajati na shode nasprotnikov ravno zato, ker so se prepričali, da tako izgube dosti

pristašev; s podatki lahko poslužimo. Ali to se ne zgodi le tedaj, ako n. pr. klerikalni ljudje večkrat slišijo socialno-demokratske govornike; lahko se tudi zgodi, če pridejo večkrat nadkričavati jih. Stavek, da razgraja na shodih tisti, ki se boji slišati nasprotnikove argumente, je navadno resničen; a do te misli pride lahko tudi tisti, kogar se večkrat nažene, naj prepreči nasprotniku govor. Naravnost blazni so taki poboji, ako jih priredi večina. V začetku je razsodnost množice vedno majhna in čuvstvo je navadno močnejše od prepričanja. Dekan, ki pripelje par sto ljudi na neklerikalen shod, lahko računa, da bodo tako glasovali, kakor predlaga on, ne zato, ker bi jim tako velevalo njih lastno prepričanje (kar je namreč res prepričanje!), temveč zato, ker jih je pripeljal on, zato ker je on gospod dekan. Kaj bi torej riskiral, ako bi pustil, da govori nasprotnik, pa bi se potem sam oglasil za besedo?

Ali tudi, kjer ni večine, je drugačno ravnanje brezumno in ne more učvrstiti razgrajavega stališča. Ako ima argumente, tedaj mora biti vesel, da govori nasprotnik in mu da priložnost, pokazati slabosti njegovega, pa moč svojega stališča. Ako se ne posluži te prilike, izzove vsekakor mnenje, da nima zadostnih argumentov, da ne zaupa lastnemu nauku in da se boji nasprotnikove duševne premoči. To pa pač ni agitatorično sredstvo za količkaj misleče ljudi. Ali mislijo klerikalci sami, da so v njih vrstah zgolj nemisleči ljudje? S tem se pač ne bi mogli postavljati; utegnejo se pa tudi zmotiti. Ravno misel o strahu pred nasprotnikovim naukom, pride prejalislej tudi med njih ljudi; najpred povstane v eni glavi, potem v drugi, in včasih gre potem kar rapidno. Ali posurovili so ljudi in kdove, ali se ne obrne surovost v prvi jezi izpoznanja tedaj ravno proti njim? Zgo-

Listek.

Hans Kirchsteiger:

Pod spovednim pečatom.

Z avtorjevim dovoljenjem poslovenil E. Kristan.

Dalje.

Nad četrt ure je trajal obhod vernikov okoli altarja, ki so polagali svoja darila za prečastitega novomašnika. Potem je prišla slavnostna propoved, ki je pokazala pobožnega, potečemu se ljudstvu, kaj je duhovnik.

„Kdor ni duhovnik, ni niti vreden, da bi poljubil tla, na katerih je stal duhovnik!“ je zaklical navdušeni propovednik v gosti, po človeškem znoju že slabo dišeči cerkveni zrak. Zelo umetno je potem zavil govor tako, da je lahko omenil nedostojne duhovnike;

na srečo ljudstva ni našel skritega, trdega jedra, samo navzoči duhovniki so izpoznali, da je veljalo to gospojinskemu župniku, čigar gost je bil pridigar. S pravim očetovskim ponosom je sprejel mlinar tisti del propovedi, ki je bil namenjen njemu ter si je neprehoma mel oči. Propovedi je sledila peta maša, prva maša novoposvečenega z novomašniškim blagoslovom in z obhajilom sorodnikov.

Slavnostna pojedina v gostilni z godbo in nazdravicami je šele izpopolnila slavnostno veselje.

V mlinu pa sta sedela še o polnoči oče in sin, pa sta štela novomašna darila. Sedaj sta lahko mirno spala, ker sta vedela, da je prinesel današnji dan — naj je tudi neverjetno — 777 forintov. Tri svete številke — to ne more biti slučaj, temveč gotovo pomeni nekaj.

XVIII.

Kmalu po novi maši je moral Avgust začeti svoje dušebrižniško delovanje, ali ne zunaj na deželi, ne v kaki oddaljeni župnijski vasi, temveč v uredništvu „Katoliškega glasnika“. Da izpreviduje bolnike, da tolaži siromake, da poučuje otroke in pokopava mrliča, zadostuje kakršenkoli kaplan. Najvažnejše dušebrižje pa je bilo po izrecni škofovi izjavi pospeševanje dobrega časopisja; zato so spadali najboljši duhovniki v uredništva. Za Avgusta je bilo torej posebno odlikovanje, da je smel začeti svoje prvo duhovniško delovanje takoj pri časopisju. Bil je sicer doslej vedno v samostanu, zadnjih šest let je bil celo v Rimu, ali politiko je imel vendar v mezincu. Že prvega dne je vedel, kako se mora vladati Avstrijo. Saj ne more biti druge

dilo se je že, da so tiste pesti, ki jih je učil duhovniški vodja, pretepavati nasprotnike, končno premikastile njegove lastne kosti.

Stranka, ki postavlja svojo bodočnost na podlago divjastva, zida na peščenih tleh in njena stavba ne more biti trajna. Izkušnja stoletij vendar dokazuje, da se ne more nobene moči ohraniti po sili in nobenega mnenja se ne more vsiliti ljudstvu proti njegovi volji, pa tudi nobenega mišljenja se ne more konzervirati, ako ni v ljudstvu samem vkoreninjeno. Stranka, ki hoče z nasilnimi sredstvi ohraniti si navidezno večino in oblast, škoduje najbolj sama sebi, ker pripravlja in pospešuje svoj lastni propad. Kaj sploh pomeni imeti večino, ki ni dejanska, ki ni prepričana? Nič drugega, nego vsvarjati armado puntarjev in dajati ji orožje proti sebi v roke.

Neprenehoma je slišati tožbe o zanemarjenosti našega naroda. In opravičene so. Ali kako naj se popravi ta greh dolgotrajne preteklosti, če pehate narod sami v surovost in mu jemljete vse pogoje za povzdigo? Kako, če vcepjate ljudstvu po časopisju, po shodih i. t. d. samo divjastvo? Kako, če napravljate iz vsakega političnega ali mišljenskega nasprotja sovraštvo, ki se ne plaši nobenega sredstva? — Tam, kjer imate slučajno večino, jo zlorablajte brez pomisleka. Ali se bodele čudili, če se bodo nasprotniki maščevali, kjer imajo moč? In če se razvname tedaj brezobziren, barbaričen boj po vsej deželi, če bodo pretepali tukaj klerikalci, tam liberalci, tam socialisti — kje ostane potem sploh priljubljenost za kulturno delo? Ali imate tedaj še pravico razburjati se, da govori neslovensko časopisje o slovenskem barbarstvu?

Čas je, ustaviti se na tej poti, pa resno vprašati, kaj pravi pamet. Nekoliko brezobzirnosti je res treba, ali zdi se nam, da bi bila najpotrebnejša v strankah samih. Tam je treba elementov, ki nastopajo samo po surovih instinktih, dopovedati, da se ne služi stranki, ako se jo diskreditira z divjastvom. Zlasti velja to za klerikalce, ki imajo danes gotovo večino v deželi. A če se zanašajo na njo, bi morali to predvsem dokazati s tem, da uravnajo svojo politiko po zakonih dostojnosti.

To je vprašanje, čigar rešitve ni odlašati na noben način, kajti ako bi se pokazalo, da vsi trezni argumenti ne zaležejo ničesar, tedaj bi ostalo le še eno, skrajno, a končno neizogibno sredstvo. Ako postane surovost zistem, ako zažuga poživilčenje vsega naroda, tedaj ne kaže nič drugega, nego zapostaviti

dobre politike, nego prepustiti vso vladno cerkvi, to se pravi duhovništvu.

V cerkvi pač ni prišel nikoli na prižnico, ali ni ga bilo, skoraj tedna, da se ne bi bil moral bojevati za sveto stvar preganjane cerkve po cele ure na različnih društvenih shodih po mestu ali pa na mnogih shodih po deželi, kjer je moral uničevati zdaj liberalce, zdaj socialne demokrate.

Nikoli ni posedal v spovednici; ali v uredništvo so prihajala poročila o vseh grehih in napakah cerkvenih sovražnikov iz cele dežele, in tem ni bilo treba odveze, temveč naslikalo se jih je, kar se je dalo bolj bujno. Kmalu se je opazilo po celi deželi, da izvršuje dušebrižje pri središču stranke mlada, sveža moč: Strankarska strast se je razvnela, medsebojno sovraštvo se je močnejše razplamtelo in za prihodnje volitve je bilo pričakovati dober uspeh preganjane cerkve. Mogoče, da bode imenovan za državnozbornskega kandidata marljivi dušebrižnik, gospod Gros sam. Zaslužil bi pač to; blagor cerkve in vsled tega blagor ljudstva ne bi mogel dobiti boljšega zastopnika.

V tem je delal gospojnski župnik s svojim kaplanom na svoj način v vinogradu

začasno vse druge ozire, pa ustvariti proti barbarom koalicijo vseh drugih elementov za najbrezobzirnejši boj, dokler se ne butne surovosti popolnoma ob tla.

Ne želimo takih razmer. Vemo, da bi bila cena, ki jo zahteva tak boj, draga, zelo draga. Upamo, da se spravi našo domačo politiko vendar lahko še v drug tir. Ali — svarimo, preden bo prepozno!

Zadnje zasedanje.

Kurialni državni zbor je imel zadnje počitnice in se je sešel na zadnje zasedanje. V sedanjih oblikah se ne sestane nikdar več in njegova edina važna naloga je, da vstvari še podlago svojemu nasledniku, ljudskemu parlamentu. Že nekaj dni poorej se je sešel odsek za volilno reformo, ki je nastavljal pred počitnicami prekinjeno delo.

Eno leto je minilo, odkar traja v državi zadnji volilnopравни boj. Pred enim letom je prišel general Fejervary s Kristoffyjevimi volilnimi načrti na Dunaj in takrat je protestiral baron Gautsch proti splošni in enaki volilni pravici na Ogrskem, češ, da bi bil to signal za podobno gibanje v Avstriji, ki ga ne bi bilo mogoče zaježiti. Temeljito se je zmotil tedanji avstrijski ministrski predsednik. Ravno njegovo odbijanje demokratične reforme je dalo znamenje za boj, katerega se je bal in ki je tudi iz njega, Savla, naredil Pavla. V tistih dneh je izvršila socialna demokracija zgodovinsko delo, ki se je še potenciralo do viharja, ko je izdal ruski car v strahu pred revolucijo znani manifest in ki je doseglo svoj vrhunec dne 28. novembra, ko se je zopet sešel državni zbor, v katerem je baron Gautsch že naznanil, da predloži volilno reformo. Na svoje delo je socialna demokracija lahko ponosna; brez njenega odločnega nastopa bi se pehal državni zbor še danes za otročarije in bi ostala njegova podlaga neizpremenjena, najbrže dokler ne bi popolnoma segnila, čemur bi neizogibno sledil državni polom.

In sedaj je najtežavnejši del volilne reforme rešen v odseku. Pač snujejo intrigantje še vedno nove zapreke in se love za vsako slamko, da bi ohranili dosedanje privilegije in preprečili demokratiziranje države. Ali le hazarderji morejo upati, da se posreči podmislna igra; samo politični desperadi morejo izmišljati nove zapreke reformi, ki je nujna in je ni moči preprečiti, ker je neizogibna.

Gospodovem. Ob nedeljah sta sedela po cele ure v spovednici. Deviška družba je pač razpadla, ker je župnik sovražil farizejstvo. Tercijalkam, ki so najemale prej ob nedeljah spovednico kar zase, je snel lažnivi svetniški sijaj. Zato pa so sedaj prihajali vsi, ki so tam res iskali pomoči in tolažbe.

Šola je bila najmilejša župnikova briga. Skrbel je zato, da se je vzgajalo otroke ne le za dobre kristjane, temveč tudi za dobre ljudi.

Ako sta sedela zvečer župnik in kaplan skupaj pri kozarcu vina, sta bila navadno oba na smrt utrujena izza dolge poti k bolnikom in revežem.

Tako je kmalu preteklo župnišću in občini leto ob veselem delu dušebrižja, ob molitvi in ob učenju. Človek ne bi bil verjel, da je preteklo že leto dni izza nove maše prečastitega gospoda urednika, ko je prišel na počitnice v Gospojno ter se je nastanil za dva meseca v župnišče.

Seveda takemu župniku na deželi je lepo; saj ima celo leto same počitnice. Kaj je njegovo delo v primeri s trdom duhovnega gospoda urednika? Obisk bolnika je le izprehod; in če pleza po najstrožjem mrazu,

Na to naj bi mislili tudi slovenski poslanci, ki so odšli na Dunaj, da se udeležijo zadnjega dejanja politične drame. Mnogo nezadovoljnosti se je razlilo v zadnjih tednih po slovenskih krajih in mnogo je bilo hrupa zaradi reforme, ki je ravno za Slovence eminentne važnosti. Lahko je razumeti, da je Slovincem radost nad elaboratom državnozbornskega odseka zelo prikrajšana z ozirom na to, da so ostale razne srčne želje neizpolnjene. In mi smo zadnji, ki bi komu zamerili to. Odsekova reforma ni ideal in ni tako delo, da bi morali veselja znoreti. Neenakost slovenskih in nemških volilnih okrajev, prikrajšanje štajerskih in zlasti koroških Slovencev, kupčija s kočevskim mandatom, nereelni italijanski kompromis, vse to so reči, ki dajejo nezadovoljnosti dosti snovi. Ali v politiki je predvsem potrebna treznost in vsak fanatizem je škodljiv. Ker volilna reforma ne izpolnjuje vseh naših zahtev, vendar ne smemo izgubiti mirne sodbe; zamejavati boljše, ker se ne doseže mahoma najboljšo, je v politiki neodpustljiv greh.

Nikomur ne zamerimo, ako izraža v teh dneh koroškim Slovincem svoje posebne simpatije; seveda je bolj važno, da se v smislu teh simpatij kaj stori zanje, nego da se le deklamira o tužnem Korotanu. Ali naj se ne pravi, da je zamejavanje volilne reforme konkretno narodno delo za koroške Slovence. Večje važnosti, kakor dva mandata je menda več šol, več splošne in politične izobrazbe, boljša gospodarska podlaga, materialna in socialna povzdiga; in kdor hoče ohraniti sedanji kurialni parlament, hoče stagnacijo na teh področjih, proti kateri pada samo ljudski državni zbor uspešno zdravilo.

Že dostikrat smo rekli, da ne zastavimo nikomur poti, ako poizkusi potom kompromisov doseči kako izboljšanje dosedaj dovršenega dela. Ali ponovno svarimo pred vsakim herostratskim delom, pred vsako obstrukcijo, pred vsakim početjem, ki bi spravilo v nevarnost reformo sploh. Svarimo zlasti liberalne poslance, katerih število se je povečalo z vstopom dr. Tavčarja v odsek za volilno reformo. Svarimo jih, ker ščuje »Slovenski Narod« še vedno na boj z najskrajnejšimi sredstvi in je zadnjič neprikrito zahteval, naj se postavijo na stran Steina, Stürgkha in Malika, pa naj strmoglavijo reformo.

v snežni mečavi v nevarnosti življenja po hribovju, dočim sedi posvečeni častnik v v topli uredništvni sobi, je to tembolj zdravo. In res je bil gospojnski župnik zelo zdrav; seveda je bil videti tudi gospod urednik popolnoma zdrav, ali svoje počitnice je vendar zaslužil s premarljivim dušebrižjem. Sedaj se je hotel doma izpočiti na župnikov račun. Kot duhovniku mu je mesto v župnišću in ne več v mlinu.

Malo da ni našel v Gospojni že novega župnika. Škof je kupil namreč veliko pristavo, pa je potreboval dobrega, a cenega oskrbnika. Zelo se je čudil župnik, ko je dobil preprijazno pismo od škofa, ki ponuja milostno svojemu ljubemu sinu oskrbniško mesto na novi škofovski posesti, visoko ceneč velezaslužnega župnika kot izvrstnega gospodarja.

Škofovo pismo je bilo tako, da je bilo župniku težko, odkloniti ponudbo. A bilo mu je nemogoče, da bi se hipoma prelevil iz dušebrižnika v dobičkabrižnika škofovega, nemogoče, zapustiti neumrjoče duše, da bi trgoval z mlekom in maslom.

Na srečo ni škof niti dvomil, da odkloni priprosti župnik njegovo častno ponudbo, sicer bi bil poslal namesto ponudbe eno-

Ne moremo verjeti, da bi nastopili slovenski liberalci res tako pot. Pomisliti morajo vendar, da dobi z volilno reformo na tisoče Slovence volilno pravico, ki je doslej nimajo: da izginijo socialne neenakosti v volilni pravici, ki so ravno za narod proletarcev ogromnega pomena. Spomniti se morajo, da izboljša reforma položaj Slovencev v državnem zboru, tudi če se vzame povišanje mandatov sploh v poštev. Pozabiti ne smejo, da izginje nevarnost političnega diferenciranja v naredno zagotovljenih volilnih okrajih, kar je zlasti svobodomiselnim elementom na korist. In če imajo vse to pred očmi pa vpoštevajo ostale, občeznane prednosti splošne in enake volilne pravice, ne bodo mogli pomagati sovražnikom reforme.

«Narod» prikazuje obstrukcijo kot igro brez nevarnosti. «Ako pade sedanja reforma, bode moral novi državni zbor takoj izdelati drugo, ki bode pravična Slovincem.» To je lepo čitati, ali pripovedovati se more kaj takega samo političnim ignorantom. V sedanjem državnem zboru imajo Nemci večino. Elementarni pritisk ljudstva je izvršil pravi čudež, ko je pripravil volilni reformi sovražno večino tako daleč, da jo sploh sprejema — sprejema s škodo, kajti te resnice ni mogoče spraviti s sveta, da bode dosežanja večja moč Nemcev zmanjšana v novem parlamentu. S e d a j je bila konstelacija taka, da se je posrečilo to delo. S kakšnimi sredstvi pa misli «Narod» sestaviti nov državni zbor na podlagi sedanje volilne pravice, v katerem ne bi imeli Nemci večine? Kako hoče tedaj prisiliti večino, da dá Slovanom več? Verjetno je narobe, da bi narasel sovražnikom reforme, ko bi dosegli uspeh, upadli pogum; nasprotja bi bila v novi zbornici še večja, razpoloženje za reformo pa še manjše. Ako pa dokonča sedanja zbornica svoje delo in dobi nova volilna pravica življenje kot sad parlamentarnega dela, pride notranja potreba kmalu do veljave. Kadar je uzakonjeno načelo splošne in enake volilne pravice, se ne ustavi na zmagovitem pohodu, dokler ne doseže svoje čiste, najpopolnejše oblike.

Oviranje volilne reforme označujemo s trezno zavednostjo za neodpušten greh. Z vso resnostjo svarimo vsakogar še v zadnji uri. In da bode vse jasno, povemo, da bode za tako herostratstvo odgovoren vsaki krivec, plača pa pride, če ne prej, pri volitvah. Kdor se upira volilni reformi, naj se pripravi na to, da se ne ustrašijo socialni demokratje pri

staven nalog, in župnika bi bila prisilila kanonična pokorščina, da bi bil zapustil svoje ljube župljane. Pastor animarum bi bil postal pastor animalium.

Morda je hotel zadeti škof dve muhi z enim udarcem. Z župnikom Hercogom bi bil pridobil izvrstnega praktičnega gospodarja, s tem pa bi bil spravi tudi politično povsem nepraktičnega človeka iz dobre župnije, katero bi bil potem lahko izročil kakšnemu v političnih bojih izkušenemu ljubljencu.

Ali čisto brez kazni vendar ni ostal župnik; izgubil je kaplana, ki mu ga je vzel škof. Hercogu je bil kaplan vedno čislani sotrudnik, toraj sobrat. Več kakor dvajset let je sam izkušal žalostno kaplansko življenje brez ljubezni; zato je bil sedaj kot župnik kaplanom bolj prijatelj, nego gospodar. V tem je bil pravo nasprotje večine župnikov; kajti navadno je tako: Čim nedostojnejše so ravnali s kaplanom, tem prevzetenjši je pozneje kot župnik. In tako se vleče težka veriga hierarhične podrejenosti in prepostavljanja že pri nižjem duhovništvu skozi stoletja ob enoličnih korakih spetih nog, ne da bi izgubili količkaj od svoje teže.

Zato se je čutil srečnega vsak kaplan, ki so ga poslali za pomožnega gospoda v

volitvah nobenega legalnega sredstva, da preprečijo vsakemu sovražniku reforme vhod v parlament, pa če bi bilo treba v ta namen aliance s samim hudičem.

Torej — caveant consules!

Delavci, pozor!

Bodite pripravljeni na vse! V odseku za volilno reformo se pripravlja velikanska goljufija. Brzojav z Duraja poročja:

Ko je bil sprejet § 4. volilnega reda, je predlagal nemški klerikalec Tollinger, naj se odloži glasovanje o § 5, da lahko izdela njegov klub formalni predlog za pluralni volilni zistem, ki ga je naznanil k temu paragrafu. Proti temu predlogu je govoril dr. Adler, potem dr. Sušteršič. Odsek je sprejel Tollingerjev predlog, ki ga je zagovarjal Poljak Pastor, z 21 proti 10 glasovom. Posvetovanje o tem paragrafu je torej odloženo.

Torej je res. Po tihotapsko hočejo ogoljufati delavce za volilno pravico. To glasovanje osvetljuje z bengalično lučjo razmere v odseku za volilno reformo in nalaga delavcem dolžnost, da se **nemudoma pripravijo na najodločnejši boj.**

Pluralni zistem še ni sklenjen, ali da je bilo mogoče tako glasovanje, to nam kaže, da je zagrizenost sovražnikov enake volilne pravice mnogo večja, nego se je priznavala v javnosti. O podrobnostih dogodkov iz te seje še nimamo poročil; ali glasovanje samo kar kriči. Za odobravanje Tollingerjevega predloga ni moglo biti niti najmanjšega povoda, najmanjšega opravičenja. § 5. določa, da ima vsak volilec po en glas. To je dosti jasno. Kdor hoče **enako**, vsaj socialno enako volilno pravico, mu mora zadostovati ta določba. Kdor ne mara pluralitetnega zistema, politično goljufivega, roparskega zistema, ne potrebuje od dr. Tollingerja nobenega formuliranja predlogov, nobenega razlaganja, nobenega pojasnjevanja. Kdor hoče enako volilno pravico, bi bil lahko že danes glasoval za § 5. In kaj se je bilo treba sploh ozirati na Tollingerjevo željo? Če je hotel staviti kak predlog, naj bi ga bil podal, ko je bil paragraf na dnevnem redu. Kaj se ima odsek ozirati na lenobo njegovega kluba? Tollinger je dobro vedel, kdaj se pride do § 5, pa naj bi bil pravočasno izdelal svoj nepošteni predlog. Če nič drugega, tedaj dokazuje omenjeno glasovanje, da je v odseku

Gospojno. Tudi če je dobil kdo pri izkušnji v semenišču odliko, se je vendar naučil praktičnega dušebrižja najbolje pri župniku Hercogu.

Zadnji kaplan, kmečki sin iz Gorske vasi, je bil tudi posebno vnet za življenje na deželi in za poljedelstvo ter je porabil vsako prosto uro, da se je izobrazil na vzornem gospodarstvu župnikovem za dobrega gospodarja.

To pa je vedel seveda tudi škof; in tako ni dobil kaplan samo vabila, katero je odklonil župnik, temveč odločno zapoved, da naznani zaradi bolednosti svojo nezmožnost za dušebrižniško delo in da nastopi oskrbniško mesto na škofovi pristavi. Tako je dobil škof oskrbnika, ki ga ni veljal več kakor jedilo, ker je morala država plačati skromno plačo za deficiente, dočim si je župnik tako prihranil vsako plačilo za svojega oskrbnika.

Na ta praktični način se je sploh rado izrabljalo državo, da je dajala potlačeni državi doneske, za katere sicer ni bila odprta državna mošnja.

Sedem duhovnih pisarjev in tajnikov je delalo na škofijskem dvoru, duhovniki so pisali v tiskovni družbi, duhovniki so delo-

tendencia za zavlačevanje in večina jo podpira.

Tollingerjev namen je absurden skozinsko. Že to je infamija, da ga hoče podati pri § 5., kajti o enaki volilni pravici se je že glasovalo pri temeljnem zakonu o volilni pravici. Če tam ni določen pluralni zistem, je nedopustno, da se ga hoče vtihotapiti pri postranskem zakonu o volilnem redu.

Če li sprejel državni zbor pluralni zistem, bi bilo vse dosedanje odsekovo delo velikanska sleparija. Kajti glavni pogoj za volilno reformo je bila **enaka volilna pravica.** Splošnosti volilne pravice tudi novi načrt ne razširja bistveno. Namen reformi je bil, odpraviti privilegije, ki so bili vteleseni v kurijah. Ali pluraliteta je še večji, še nesramnejši privilegij nego kurija. Stari volilni red je dajal delavcem vsaj v eni kuriji priložnost, da stopijo v resen volilni boj, da dosežejo, čeprav skrajno minimalno zastopstvo vsaj v eni kuriji in takih okrajih, kjer imajo zadostno večino. Pluralni zistem pa hoče popolnoma oropati delavce. S tem, da določi drugim po dva in po več glasov, hoče uničiti vsako njih večino. Edino za posmeh bi se smeli delavci udeležiti volitev, pri katerih bi naprej vedeli, da je popolnoma nemogoče, doseči mandat. Norce bi delali sami iz sebe, kadar bi nosili na volišče volilne listke, ki nimajo nobene vrednosti. Pluralni volilni zistem je brezobrazno zasramovanje delavstva, ki res ne bi zaslužilo politične ekzistence, ako bi mirno utaknilo tako impertinentno klofuto.

O pluralnem zistemu se še ni glasovalo; ali današnje glasovanje o Tollingerjevem predlogu pokazuje, da mora biti delavstvo pripravljeno na vse. Najprej razdele politični kupčevalci okraje po sejmarško s tako volilno geometrijo, da so delavci majorizirani, kjer je le mogoče. A ko so tako napolnili bisage svojih strank, hočejo delavstvu ukrasti še zadnji ostanek pravice.

Ali to je račun brez krčmarja. Na tak način se delavstvo ne bode dalo opehariti. Gospodje v odseku lahko poskušajo kar hočejo, delavci jim bodo odgovorili, kakor za služijo.

Pripravite se na vse, delavci!

Najbližji čas vas morda pokliče na boj, o katerem smo že upali, da se ga izognemo, ki pa se nam morda nagloma usili. Odkar je volilna reforma na dnevnem redu, še ni bil trenotek nikoli tako resen.

Delavci! Bodite pripravljeni!

vali kot strankini tajniki, duhovniki so upravljali strankino hranilnico, duhovniki so nadzorovali škofovске delavnice, duhovniki so peli v stolni cerkvi; skratka, skoraj dol do hlapca in do čistilca škofovih čevljev so bili sami duhovniki v škofovski službi. In vse je plačevala brezbožna država kot uboge bolne deficience!

Dežela pa je klicala po duhovnikih. Občine so tarnale pred škofom, da nimajo druge službe božje ob nedeljah, da otroci ne dobivajo pouha, bolniki ne tolažbe; in duhovniški pisarji v konzistoriju morajo pisati zopet v škofovem imenu pisma, da je grozno pomanjkanje duhovnikov samo posledica slabih volitev; ako hoče ljudstvo duhovnikov, naj se pokaže vredno te milosti s klerikalnimi volitvami, s pospeševanjem katoliškega časopisja in pred vsem z obilnejšimi darili. Cele kope takih razvnamajočih pisem je šlo po deželi.

Tudi gospojnska župnija je ostala sedaj brez kaplana. Zaradi duhovniškega pomanjkanja ni mogel poslati škof pri najboljši volji nadomestnika za oskrbnika svoje posesti, dasiravno — kakor je odgovoril na prošnjo župnika in občine — je krvavelo njegovo očetovsko srce.

Kjer ne zaležejo svarilne besede, bode zaleglo delo. Odgovornost za posledice pade na politične pirate.

Politični odsevi.

Državni zbor je imel dne 18. t. m. svojo prvo sejo po počitnicah. Večjim delom jo je izpolnila debata o dveh nujnih predlogih poslanca dr. H r u b y j a in drja. H o f e r j a. H r u b y je govoril o izgredih, ki so se godili v Opavi in okolici tekom leta ob raznih narodnih slavnostih. Iz njegovega razlaganja je razvideti, da je v Opavi organizirana nekakšna nemško-nacionalna omladina, ki nima kaj opraviti, pa zato rabi nedelje, da tuli po mestu in okolici, da razsaja, da napada narodne nasprotnike, pa tudi mirne ljudi. Seveda vse «za narod». Nemški govornik, poslanec dr. S o m m e r, je hotel dotične dogodke le nekoliko olepšati; utajiti jih ni mogel. Povedalo se je torej zopet enkrat, da je nacionalni fanatizem vedno barbaričen in pravzaprav si nimajo razne narodnosti ničesar očitati v teh rečeh. Enkrat je brutalnost na eni strani, enkrat na drugi, — navadno tam, kjer je večina. In konec tega prijetnega življenja ne pride, dokler ne izpoznajo narodi sami, kam jih vodijo narodnjaški generali. Za nujnost Hrubyjevega predloga, ki je zahteval, naj vlada poskrbi, da se ne bodo mogli ponavljati taki prizori, je glasovalo 90, proti 64 poslancev. Ker je treba za nujnost dvetretjinsko večino, je bil predlog odklonjen.

H o f e r j e v nujni predlog je zadeval vojaškega zdravnika drja. D u r s i t z a od 4. pešpolka, ki je, sodeč po vsem, tip pravega komisnega padarja «aus der guten, alten Zeit». Neki pešak omenjenega polka ima izpričevala uglednih civilnih zdravnikov, da je kilav in vsled tega nesposoben za naporno službo. Kljub temu ga imenuje dr. Dursitz simulanta. Ne le da se moža ne superarbitrira, se mu tudi ne dovoli nobene olajšave. Vojakov oče se je obrnil do poslanca Hoferja. Ta je šel v vojašnico, da bi interveniral zanj. Tam ga je pustil polkovnik tričetrt ure čakati v veži, in ko je dal drugič inspekcijskemu naredniku svojo vizitnico, je prišel adjutant po desetih minutah, pa je govoril z njim kar na hodniku, blizu stranišča, ne da bi ga bil peljal v pisarno. Po pripovedovanju poslanca Hoferja ravna dotični zdravnik sploh z bolniki tako, kakor bi bili sami sleparji, pa jih surovo zmerja. Tekom debate se je povedalo

še več drugih dogodkov, ki pokazujejo, da zatiranje vojakov ni ravno zelo nenavadno. Hoferjev predlog, da se preišče stvar in eventualno kaznuje vojaškega zdravnika, je bil soglasno sprejet, ravno tako predlog, da se mora polkovnik zaradi svojega ravnanja oprostiti pri poslancu Hoferju in pri predsedniku zbornice.

Odsek za volilno reformo je sprejel po daljši debati prve štiri paragrafe volilnega reda, potem 6. paragraf. Daljša debata se je vnela radi določbe, v katerih krajih naj bodo volitve. Poslanec dr. A d l e r je zahteval, naj se voli v vsakem kraju posebej, tudi če šteje manj kakor 500 prebivalcev, na noben način pa naj se ne prekorači meje 500 navzgor, s čemur bi se le otežalo volilecem udeležbo pri volitvi. Poljaki so zahtevali, naj se združi po več sosednih krajev, tako da se ustanovi volilne kraje za 1500 prebivalcev.

S posebno finto so poskusili Poljaki, napraviti reformi nove težave. Njih večna skrb je «deželna avtonomija», da bi dobili Galicijo popolnoma v svojo posest in tam ravnali, kakor se jim poljubi. Da bi dosegli ta namen, jim je tudi volilna reforma dobra. Ali to pot so bili bolj previdni, kakor zadnjič. Zahtevali so le, naj se izvoli pododsek, ki bi izdelal določbe za točno ločitev državnega in deželnega zakonodajstva. Stvar nima pravzaprav nič opraviti z volilno reformo; ali kaj vprašajo Poljaki za to? Poskus zaprečenja volilne reforme se je ponesrečil že vsled stilizacije predloga, čeravno so tudi Vsenemci in veleposestniki strastno pograbili priložnost. Vlada je izjavila, da sprejme predlog v taki obliki, ker je v marsikaterem oziru res kompetenca dežel in države nejasna, pa je dobro, če se jo natanko določi. Do «deželne avtonomije», ki bi najbolj ovirala narodno avtonomijo, se po tej poti pač ne pride. Zlasti mali slovanski narodi in v prvi vrsti Slovenci, bi morali znoreti, da bi mogli podpirati tako stremljenje. Vsled odstopa nekaterih članov odseka za volilno reformo so nastale tam neke izpremembe. Na mesto dalmatinskega poslanca V u k o v i č a je izvoljen dr. T a v č a r.

Ruska revolucija je izgubila enega največjih sovražnikov. Zapovednik carske palače, general T r e p o v, je umrl. Njegova smrt je vsekakor misteriozna. Naravno je, da je bila prva misel, ko se je izvedelo zanj, povsod ta, da so ga revolucionarji spravili s poti, kajti v celi državi ni bilo mnogo ljudi, ki bi si bili — in sicer po pravici — nako-

pali toliko sovraštva, kakor on. Tudi general T r e p o v je bil produkt razmer. Barbarične nagone je podedoval po svojem očetu, tistem generalu Trepovu, ki je izvršila Vjera Zasuličeva nanj znani atentat, pa so jo protniki oprostili. Za nagrado je užival mladi T r e p o v protekcijo najvišjih reakcionarnih krogov in njegova karijera je bila sijajna. On je bil desna roka umorjenega kneza Sergeja, v Moskvi je zasledoval svobodomiselne elemente z živalsko brezsčrčnostjo; fingiral je s preoblečenimi policisti dijaški upor, da je mogel uprizoriti grozno gonjo proti dijakom in proti vseučilišču. Po 22. januarju je postal diktator v Peterburgu in končno zapovednik carske palače. Zadnji čas je bil v nemilosti. Glede njegove smrti so razširjene vesti, ki nasprotujejo druga drugi. Eno poročilo pravi, da ga je zadela kap, drugo, da je umrl za angino, tretje, da so ga zastrupili revolucionarji. Sedaj se naznanja, da so štiri dni zatajevali njegovo smrt.

Carska družina se je odbeljala v Skandinavijo, car se vozari po finskiem morju. Bajje je ošel zaradi zdravja; to je verjetno. Zrak v Peterburgu in v Peterhovu mu menda ne dé dobro in tla so mu prevročja.

Domače stvari.

Za občinsko volilno reformo priredi socialno-demokratska stranka v Ljubljani, kakor smo že naznanili, javen ljudski shod za nedeljo, 23. t. m. ob 10. uri dop. na vrt nekdanje Hafnerjeve pivovarne. Povabljeni so nanj vsi ljubljanski občinski svetniki. Važnosti tega shoda ni treba dokazovati. Nezaдовoljnost s sedanjimi razmerami je splošna, in ne vlada samo med delavstvom, temveč tudi med drugimi krogi. Iz dejstva, da se je moglo ohraniti dosedanje izključno gospodstvo v občinski zbornici, se ne sme sklepati ničesar za zadovoljnost dosedanjih volilcev, kajti predobro je znano, da se vrše vse volitve v občinski svet nekako mehanično in da je redni rezultat pripisati veliko bolj apatičnosti, kakor pa soglasju in navdušenosti. Če pa imajo dosedanji volilci dovolj vzrokov za nezadovoljnost, je imajo tembolj tisti, ki so še vedno izključeni od volilne pravice in še bolj čutijo težo življenja, ki ga občinska uprava v ničemur ne olajša. Da je pomanjkanje opozicije prvi povod stagnacije vsake korporacije, je že davno znana stvar. Zbor, ki hoče resno delovati, bi moral sam obzalovati tak položaj, ker brez opozicije ni vzpodbude, brez bojov ni kristalizacije,

Na plečih gospojinskega župnika je počivalo sedaj dvojno delo. Morda je bila to pravična kazen zato, ker je v svoji trmi odklonil dobrohotno škofovo ponudbo. Morda naj bi bila dobila župnikova priljubljenost v občini s tem prvi sunek. Kdo bi vedel? Izkušeni župnik je pač mislil to. Ali bil je mož, ki bi rajši mrtev obležal na bojišču dolžnosti, nego da bi bil bežal pred sovražnikom.

Seveda bi bil v takih razmerah lahko vesel, da je našel vsaj za dva meseca v duhovnem gospodu uredniku, mudečem se na počitnicah, začasno dušebrižniško pomoč. Ali rajši bi se bil zahvalil za to. Res da je sedel prečastiti gospod urednik rad v izpovednici; ali kmalu je zbral tam okoli sebe zopet znane stare tercijalke. Pridigoval je vsako nedeljo, sejal pa je pri tem plevel političnega sovraštva med župnikovo pšenico miru, in stari ljudje so trdili, da zna mladi duhovnik še krepkeje tolči po prižnici, nego v nekdanjih časih gospod župnik Šuster. Pač pa je veledušno prepustil župniku šolo in dolga pota k bolnikom.

Po politični pridigi si je dovolil župnik omeniti svojemu gostu, da mu ne ugajajo taki govori na prižnici in da bi mu bilo

ljubše, ako bi ostal gospod urednik pri evangeliu. Ta pa si je vzel polovico masne pečenke na krožnik in je debelo pogledal župnika; kako se more predrzniti navadni kmečki fajmošter, da predpisuje kaj njemu, ki je študiral v Rimu in ki izvršuje dušebrižje v mestu, pod škofovimi očmi. Nalil si je še polno kupico župnikovega vina pa je začel pravcato pridigo o pravih duhovniških dolžnostih in o nalogi, ki jo je dobil od škofa; on ni kaplan, ki bi moral trpeti, da mu župnik predpisuje kaj. On stoji v neposredni službi svete cerkve.

Pri tisti mizi, pri kateri je brala kuharica nekdanj kaplanu Hercogu levite zaradi darilnih novčičev, je moral župnik sedaj mirno prenašati, da ga je ošteval njegov duhovni gost, kajti govoril je v škofovem imenu.

Samo v enem oziru se je prečastni gospod Avguštin izpremenil izza enega leta. Sedaj ni več gledal neprenehoma v nebesa ali pa na zemljo. Prilastil si je že gospodovalni klerikalni pogled, s katerim se prebada nasprotnika, somišljenika pa drži na uzdi. Znal je že tako gledati, kakor gleda kača plašno ptico. S tem pogledom

je dosegel na shodih ravno toliko, kakor s svojimi ognjenimi govori. Samo trdokožnega župnika niso izpreobrili ne pogledi, ne besede.

Ali mladi duhovnik je zaznamoval v župniji lahko že dosti lepih uspehov svojega kratkotrajnega delovanja in jih je lahko poročal škofu. Očetova srčna želja: ustanovitev katoliško politične čitalnice je pridobivala vedno več tal. Gostilničar je bil naenkrat čisto katoliški, kajti čitalniški shodi so se morali vršiti pri njem in to je bila vselej dobra kupčija. Mlinar je hotel postati načelnik in tako dobiti pristašev, ki bi ga zopet spravili do županstva. Cerkovnik je bil ves navdušen za novi temelj cerkve; rad je prevzel mesto blagajničarja. Celo liberalni kramar je hotel pristopiti novemu društvu, ker bi smel tedaj na dan rešnjega telesa prodajati udom voščene sveče.

Zvečer je sedel župnik vedno sam v jedilnici. Gospod urednik je bil z očetom v gostilni, kjer je pripovedoval kmetom, kako grozno se preganja cerkev, in je razlagal, da je politična čitalnica edina pomoč.

brez nasprotnega mnenja ni novega dela. Ali na podlagi dosedanjega volilnega reda ni pričakovati izpremembe in saniranja. Naj je to res ali ne — v Ljubljani čuti vse, da odločuje v občini klika, ki je izgubila vsak širši razgled in hodi po izvoženem tiru dalje brez zanimanja, brez volje za iniciativo, brez ljubezni za delo. Že to bi bil zadosten razlog za zahtevo po reformi, ki je nujno potrebna, da pride nekaj življenja v stoječo vodo. A da je v Ljubljani na sto in sto prebivalcev, ki morajo živeti v občini, tako živeti, kakor sklepajo drugi, da morajo nositi raznovrstna bremena, a da nimajo niti najmanjše pravice, da je volilna pravica privilegij, že to je v času splošnega demokratiziranja neznosno in edina remedura je radikalna reforma, je splošna in enaka volilna pravica. Naj se ne ugovarja, da nima take volilne pravice še nobeno drugo mesto v Avstriji. Ljubljana je toliko časa zaostajala, da res lahko enkrat malo odločneje napreduje. Saj se itak ni bati, da bode kdove kako dolgo držala rekord. Kadar se pokažejo drugod napredki, s katerimi se danes še ne računa, bode najbrže zopet treba dregati in dregati, da se spravi našega lenega konjička nekoliko naprej. Izgovorov torej ni in le povedati je še treba, jasno, odločno povedati, da občinska volilna reforma ni farza posameznikov, temveč resna zahteva brezpravnega prebivalstva. Zatorej v nedeljo na svidenje na shodu!

O kranjskih deželnih zavodih nam dohaja toliko pritožb, da se mora človek nehoti spomniti pregovora: Kjer je mnogo dima, mora biti tudi plamen. Vsekakor je videti, da vladajo v vseh teh zavodih razmere, ki so naravnost nedopustne, pa energično zahtevajo, da bi posvetil deželni odbor vmes in radikalno napravil red. «Naš List» je pisal o razmerah v deželni blaznici na Studencu reči, ki jih človek nikakor ne bi verjel, a vodstvo zavoda in deželni odbor ni poslal listu popravka, ni ničesar ovrigel, ničesar pojasnil, tako da mora končno vsakdo verjeti v popolno resničnost tistih poročil. Pred nami leži kopa dopisov o razmerah v prisilni delavnici, o deželni bolnišnici i. t. d. in vsaj podvojiti bi morali list, ako bi hoteli objavljati pritožbe vseh, ki iščejo pomoči v javnosti. Iz nemogočega pač ne moremo storiti mogoče, ali z ozirom na to, da je tukaj res prizadet interes javnosti, bomo priobčili izmed pritožb po vrsti, kolikor nam bode mogoče. Seveda nam niso na razpolaganje sredstva, da bi mogli točno kontrolirati vsako

stvar; toda vse kaže, da so razmere v marsikaterem oziru res vnebovpijoče in kar ni nam mogoče, je mogoče poklicani inštanca, deželnemu odboru, ki — če so pritožbe količkej resnične — ni izpolnjeval svoje naloge. Povdarjamo pa, da je njegova dolžnost, podati jasno sliko o razmerah v deželnih zavodih. S suverenim preziranjem časnikaških objav ne spravi kričočih nerodnosti s sveta in tudi ne pomiri javnosti, ki ima pravico vedeti, kako je v tistih zavodih, za katere ima skrbeti. Za danes torej nekaj o prisilni delavnici, in sicer najprvo o razmerah paznikov. Po poročilih, ki jih dobivamo, se mora misliti, da nima ravnateljstvo o socialnih nalogah našega časa niti najmanjšega pojma, kajti kdor količkej živi v dvajsetem stoletju, ne bi mogel na noben način dopustiti takih kričočih razmer. Vrhutega pa je videti prav tako, kakor bi bil v prisilni delavnici doma neženiran protekcijski zistem. Poroča se nam, da imajo pazniki redno po 15 ur službe na dan. Ali je tam več redne, ali več izvenredne službe, tega pač ne vemo. Vsekakor je že petnajsturna služba nečloveška; in v tej zadevi mora biti vsekakor deželni odbor odgovoren, kajti da bi se godilo kaj takega brez njegovega znanja, je vendar nemogoče. Ali strmeti moramo, ko se nam pravi, da mora službovati paznik pogostoma nepretrgano po 72 do 86 ur in da ima komaj v nedeljo nekoliko ur prostosti. Da v takih okoliščinah paznik nima niti časa, da bi se pošteno najedel, pač verjamemo. Morda računa ravnateljstvo s tem, da si pri svojem bornem zaslužku itak ne morejo privoščiti bogatih pojedin? Ali pazniki menda niso za kazni v prisilnih delavnicah? Tako pa se ne godi vsem; za posameznike so izjeme. Nekateri nimajo nočne službe, n. pr. tisti, ki vozi ravnatelja in njegove otroke s kočijo. Dopust je za večino paznikov beseda, ki jo morajo izbrisati iz svojega slovarja; zatrjuje se nam, da ne morejo dobiti niti tedaj par dni dopusta, ako se primeri v družini bolezen ali podobna naloga. Službe ravnatelja se gotovo ne more primerjati s pazniško službo. In ravnatelj čuti potrebo, da gre vsako leto po 4 do 6 tednov na dopust. Tega mu seveda ne zamerimo. Naše načelo je, da naj ima vsakdo za svoje delo primerno plačilo in potrebni počitek. Toda če mora on po neprijetno lažji službi počivati, bi moral pač razumeti, da potrebujejo trpinčeni pazniki še bolj krvavo nekoliko odmora. Pa tudi gospodarstvo ni videti zelo racionalno. V prejšnjih

letih, ko se je začelo delati s prisiljenci po stavbah in drugod, se je odpiralo ob 5. uri zjutraj; odkar začenja delo ob 7. uri zjutraj, bi bilo misliti, da bi se tudi odpiranje preložilo na poznejšo uro. Toda to je ostalo neizpremenjeno, ob 5. uri zjutraj. Zavod ima vsled tega le škodo pri razsvetljavi i. t. d., prisiljenci bi tudi rajši ostali dlje časa v spalnicah, kjer bi se jih lahko pustilo do pol 7. ure in paznikom, ki so že do skrajnosti izmučeni, bi bilo to tudi koristno. Zakaj se ne ravna tako, tega nam ni znal nihče povedati? Ali je cilj te modrosti tudi ta, da se trpinči paznike brez potrebe? Da pazniška služba ni igrača, si lahko človek odsteje na prstih. Ako bi hotela prisilna delavnica doseči pravi namen, t. j. napraviti iz svojih neprostovoljnih gojencev koristne ude človeške družbe, bi morali imeti tudi pazniki, ki so z njimi največ v dotiki, priložnost, da vzgojevalno vplivajo nanje. Saj je večino pomanjkanje vzgoje pripeljalo na slabo pot. Kako pa naj izvršuje nalogo človek, ki je od pol 5. ure zjutraj do pol 8. zvečer v težki službi, katero mora opravljati še ponoči, tako da je navadno bolj mrtev, nego živ? — Tako gospodarstvo je na vsak način nedopustno in od deželnega odbora se po vsej pravici lahko zahteva, da sanira te razmere. Ako bi bilo tako v kakšnem privatnem zavodu, bi se lahko reklo, da je škandalozno. Kako naj se pravi, če je tako v deželnem zavodu?

«Slovenski Narod» perorira v torkovi številki o občinski volilni pravici v članku, ki je sicer adresiran na klerikalce, namenjen pa je socialni demokraciji. Liberalno glasilo nas čisto po nepotrebnem poučuje, da je za izpremembo mestnega volilnega reda kompetenten deželni zbor in da je neumestno, staviti do občinskega zastopa kake zahteve v tem oziru. O kompetenci mestnega in deželnega zbora ne pove «Narod» nič novega; če bi bil zasledoval dosednji boj za občinsko volilno preosnovo, bi se bil lahko že zdavnaj prepričal, da je to socialnim demokratom dobro znano in da od občinskega sveta ne zahtevamo več, nego more storiti. Ali tako nedolžnega se vendar ne sme delati občinskega zastopa, kakor bi rad «Narod» in tako omalovaževati se ne sme njegove ingerence. «Narodov» članek nosi zelo naivno lice, ali ta naivnost ni naravna. Da vložijo lahko vsako delavsko društvo na deželni zbor petico za izpremembo občinskega volilnega reda, pravi «Narod», in da tudi občinski zbor ne more storiti več. To je navidezno jako modro; v

Škof je sicer izdal prepoved, da duhovniki po večerji ne smejo hoditi v gostilno in te prepovedi se je držal duhovni gospod dobesedno tudi ob počitnicah. Večerjal ni z župnikom ob osmih, temveč se mu je moralo dati večerjo ob enajstih, kadar se je vrnil iz gostilne. Zato je morala seveda ostajati dekla, ki je trdo delala ves dan, po tri ure dalje pokonci, da je mogla prečastitemu gospodu odpreti vrata ter mu prinesiti večerjo. Saj je bila stara Micika poslušna in potrpežljiva.

In danes je obletnica nove maše, dan spomina na tisto lepo slavnost, ki je prinesla pred enim letom mlinarjevemu sinu toliko časti in denarja. Ta dan je hotel obhajati slovesno. V cerkvi je imel slavnostno peto mašo. Župnik je dal zaklati svojemu gostu na čast najmastnejšo raco, zvečer pa se je pri gostilničarju posebno velečerkveno politiziralo, jedlo in pilo. Mlinar je naročil celo kvintal za blagor politične čitalnice. Posli v župnišču pa so imeli danes posebno vroč dan. Pšenica je bila že prerezana in bilo jo je treba pospraviti. Letno solnce je žgalo na polju. Gole, rujave roke so pometale snope na vozove, rdečelične dekletke

so jih naravnale, konji so neprenehoma bili z dolgimi repi po bodečih brenceljnih in voz zavozom je odpravljaj zlati plod v visoki skedenj.

Tudi Anka je bila danes na polju, še preden se je izhladilo ognjišče, ter je pridno pomagala.

Čimbolj žge solnce ob takem dnevu žetve, tem težje je delo, tem veselejši so hlapci in dekletke; saj je sad njih lastnega truda in njih kruha za celo leto, ki ga spravljajo z zadnjim znojem na varno pred nezanesljivostjo vremena. In po končanem delu se zvečer tako sladko počiva; najprej v pristavski sobi, pri vrču piva, ki ga je Anka na župnikovo povelje že tretjič prinesla polnega. Utrujena telesa prenesajo pošten napitek in tudi Anka je večkrat dobro potegnila.

Potem sledi še boljši počitek, spanje v izbah.

Samo dve še niste smeli spati: Anka pa stara Micika. Dekla, ki je morala čuti nocoj, ker se je imela mlada montafonska krava prvič oteliti, je prosila Anko, naj ostane nocoj pokonci, da odpre duhovnemu gospodu, kadar se vrne in mu prinese ve-

čerjo. Ure so minevale, a ni ga bilo. Anka pa je bila tako trudna, in od piva, ki ga je pila nagloma, tako zavzeta, da je hotela dotlej le malo zadremati, samo malo. Odložila je gornje krilo, obesila ga je blizu postelje na stol, da ga lahko hitro obleče, kadar pride prečastni gospod, pa je napol legla na posteljo.

Gospod pa je izostal danes daljše kakor po navadi. O obletnici svoje nove maše se je pri oltarju nanovo posvetil svoji čisti, sveti nevesti cerkvi, zvečer pa je pridobil za blagor cerkve na pravila name-ravane politične čitalnice, ki jih hoče vposlati visokemu namestništvu na potrdilo, zopet sedem podpisov.

V tem je Anka trdo zaspala in ogenj je ugasnil v kuhinji. Toda, ko se je kazalo že sumljivo premikalo polnoči, je moral srečni ustanovitelj čitalnice zapustiti ljube somišljenike, da pride še prav k večerji. Kajti po polnoči ni smel užiti ničesar več, da je mogel biti tešče za sveto mašo prihodnjega dneva. Tudi je bil že pošteno gladen in ni hotel župniku darovati večerje.

Dalje prih.

resnici je zvižaja, kateri se menda uredniki «Slov. Naroda» sami smejejo. Saj razume vsak otrok, da je ogromna razlika, ali vložiti kakšno neoficielno društvo peticijo, ali pa skleniti občinski svet resolucijo v lastni stvari. To je dobro vedel gospod župan, ko je obljuboval, da stori v zadevi volilne reforme to in to; vedel je to, ko je dal izdelati načrt novega volilnega reda; vedel je to, ko je občinski svet, ko je odkazal reformno osnovo odseku; vedel je to odsek, ko se je pečal z njo. Ako bi se spomnili vsi omenjeni faktorji šele sedaj na svojo neuplívnost, bi deklarirali s tem vendar velikansko nezmožnost za svoj poklic. Ali dasiravno reforma ni dišala, se doslej vendar ni poslužil tega izgovora nihče, temveč iskalo se je izgovor vedno na drugih straneh. Praksa pa je sicer povsod taka, da izdeluje načrte za izpremembo svoje konstitucije vedno prizadeti zbor, četudi ni kompetenten, da jih sam izvede. Ako sklene občinski svet primerno resolucijo z izdelanim načrtom, je to po priliki tako, kakor če pride poslanska zbornica do zaključka o svojem volilnem redu, o katerem mora soditi tudi še gosposka zbornica in jo mora sankcionirati cesar. Ta zadnji izgovor torej ne velja in ne bode motil socialnih demokratov, ki bodo odločno zahtevali, da stori občinski svet svojo dolžnost. Da pa bomo zahtevali to tudi od deželnega zbora, ni nič novega; saj smo že povedali to, ko je hotel odsek opravičiti svojo letargijo s poukazom na nedelovanje deželnega zbora. Tudi ni prav nič treba, da prikazuje «Narod» socialne demokrate kot zapeljane, ki so jih zdrezali klerikalci. Deset let že zahteva socialna demokracija reformo občinske volilne pravice, pa res ni bilo treba «Slovenčevega» pisanja, da nas pouči o tej stvari. Prav ima «Narod» le, ako omenja, da je za izvenljudljanske občine volilna reforma ravno tako potrebna; a tudi to ni nič novega. To so povedali klerikalci že — socialni demokratje.

Klerikalna sredstva v političnem boju delajo katoličanstvu čudno čast. Ako je časopisje velevažno sredstvo v javnem življenju, je pri resnih časnikih navada, da se uredništva pred objavo napadov kolikor mogoče prepričajo o resničnosti objave in o verodostojnosti pisca. Ali za klerikalce ne velja ta postava dostojnosti; ako najdejo priložnost, da oblatijo nasprotnika, jim je dobro vsako orožje, resnica pa jim je deveta briga. Tako je pretiskal «Slovenec» iz nekega zakotnega listka perfidno notico, ki naj bi pokazala «nehvaležnost» socialne demokracije do delavnih udov. Dve izjavi, ki smo ji dobili od sodrugov Alojzija Pachorja in Ivana Kocmurja osvetljujejo bojno taktiko klerikalcev z bengalično lučjo, ravno tako pa tudi nekatere njih konfidente. V omenjenem slučaju je bil informator klerikalnega časopisja neki Božidar Zalokar, ali, kakor se sam rajši podpisuje, Teodor Salloker. Kogar karakterizira zadostno dejstvo, da služi v tistem času klerikalcem, ko izvršuje za liberalce agitacijo proti klerikalcem. O drugih podatkih, tičočih se njegove znamenitosti, rajši molčimo, brez ozira na to, ali zna mož ceniti našo, v njegovem interesu izvrševano rezervo, ali ne. Če pa nanese potreba, da se naslika njegova junaštva z jasnimi barvami, ne bomo tistim, ki imajo potrebni čopič, zadirali rok. Za zadevo, o kateri govorimo, zadostuje, če objavimo pojasnilo sodruga Pachorja, ki govori določno in se glasi:

Pojasnilo. Božidar Zalokar, bivši paznik tobačne tovarne v Ljubljani in mežnar frančiškanski, sedaj tudi agitator liberalcev, je 10. t. m. prišel k meni in mi pričel praviti, kako mu je baje sodr. Kocmur grozil, da me bodo vrgli iz stranke, ker nisem za nič i. t. d. Ker sva si s sodrugom Kocmurjem bila vedno dobra prijatelja in pa, ker Zalokarja poznam kot silno nezanesljivega človeka, tem besedam seveda nisem dosti verjel. posebno še, ker si nisem v svesti, da bi bil kdaj kaj takega storil, s čemur bi bil zaslužil, da se me iz-

ključi iz stranke. Zalokar pa je le kar po cigansko silil v mé, naj Kocmurja javno v listih napadem in mi obetal, da spiše sam primeren članek za «Slovenca». Mislim sem si, mož rad pije, pa bi rad zaslužil par litrov alkohola. In res je skrpucal daljši članek, ki ga je Miha Moškerc, urednik znanega zakotnega lista «Naša moč» hlastno popadel ter objavil v izdaji od zadnjega petka; tudi «Slovenec» od pretečenega ponedeljka je čutil potrebo, čisto po nepotrebnem me vzeti v obrambo pred «groznimi» napadi sodr. Kocmurja. Po izpovedbi sodruga Kocmurja so Zalokarjeve trditve neresnične, kar prav rad verujem, že radi tega, ker se je v tem slučaju obnašanje poslednjega pokazalo v obliki dvoreznega noža. Naj se sedaj Zalokar zviža kakorkoli hoče, jasno je, da človek, ki se šteje za liberalca, dela za liberalce in je plačan od liberalcev, v tem pa skrivaj polni predale klerikalnega časopisja, je ali hinavec ali pa nima pojma o dostojnosti, je torej človek, ki bodisi nim nobene prepričanja, ali pa mu je politika navaden kšeft.

Glince, dne 18. septembra 1906.

Alojzij Pachor.

Tudi sodrug Kocmur odločno zaničuje, da bi bil dal Zalokarju priložnost, trositi take vesti, kar je tembolj naravno, ker ne meče noben posameznik udov iz stranke in ker na kompetentnem mestu nikoli ni bilo ni sledu o kakšnem govoru v tem smislu. Značilno pa je za klerikalno časopisje, da se poslužuje takih «zanesljivih» ljudi in da pada na tako perfiden način po nasprotni stranki, ne da bi imelo za svoje trditve le senco dokaza.

Rudarska veselica se vrši v nedeljo, dne 23. t. m., na vrtu g. J. Božiča v Trbovljah z raznimi zabavami in priredbami, kakor maček v žaklju, boj s konfeti, šaljiva pošta, ples itd. Začetek ob treh popoldne. Vstopnina 30 h. Za mnogobrojno udeležbo presi odbor.

Socialni pregled.

Splošna stavka tapetniških pomočnikov na Dunaju se bliža svojemu koncu. Velik del mojstrov je ugodilo zahtevam delavcev, vendar pa še traja stavka pri onem delu podjetnikov, ki še niso ugodili zahtevam, za to, tapetniški pomočniki, ne potujite na Dunaj!

Mizarji, pozor! V St. Galenu (Švica) so mizarji po daljši stavki dosegli znatno zvišanje plače in krajši delavni čas; ker pa prihaja v St. Galen vedno veliko število inozemskih pomočnikov, izkušajo delodajalci kršiti v času stavke s svojimi pomočniki sklenjeno pogodbo. Vsled tega žive pomočniki s svojimi mojstri v neprestanem boju, odpustanje iz dela je na dnevnem redu. V takem času so pripotovali pomočniki za tamošnje prava nadloga, za to naj mizarji, ki nameravajo potovati v Švico, ne hodijo v St. Galen. — Tudi pot v Beljak na Koroškem je za mizarje zaprta.

Osemurni delavnik v angleških arzenalih. Angleški admiralni urad objavlja odredbo, po kateri se znižajo v kraljevskih arzenalih delavne ure tedensko na 48, torej 8 ur na dan. Imenovani urad vpelje osemurni delavnik na poskušnjo za eno leto. Meseca majnika prihodnjega leta imajo mornarske oblasti ministrstvu vposlati poročila o rezultatu omenjenega poizkusa. Seveda to je na Angleškem.

Dopisi.

Trbovlje. Našim paznikom ne da zmaga organizacije pri volitvah za bratovsko skladnico miru. Razumljivo je, da jih močno jezi uspeh naših sodrugov, ki so se pri teh volitvah popolnoma otrsli terorizmu. Ker so videli, da je dosegla organizacija s svojim

prizivom proti prvim volitvam uspeh, menijo, da bi tudi njim kazalo, poslužiti se tega sredstva. Zdi se jim menda, da se z rekurzom ovirje vsako volitev. Toda pazniški terorizem je morala konstatirati rudniška oblast. Razlogi za anuliranje tiste volitve so bili tako tehtni in tako jasno dokazani, da bila vnebovpijoča krivica, ako bi bil tisti rezultat obveljal. Sedaj pa snujejo matadorji pazniškega društva načrte. Tudi oni iščejo «razloge», da bi dosegli uničenje volilnega uspeha in baje se hočejo sklicevati na to, da so posamezni organizirani rudarji žugali drugim, češ, da bodo že pokazali tistim, ki bi glasovali za krščansko-socialne, t. j. za podjetniške kandidate. Gospodje naj pa le pazijo, da se ne opečejo. Mi smo svoje trditve dokazali, rudniško glavarstvo je preiskalo dogodek ter je moralo priti do tistega zaključka, do katerega je prišlo. Razume se, da bi moralo eventualni rekurz krščanskih socialcev ravno tako preiskati in popolnoma nemogoče je, da bi mu ugodilo brez preiskave. Prav nič ne verujemo, da bi rudniška oblast storila kaj takega; sicer pa ima organizacija proti taki eventualnosti še dosti sredstev. ▲ preiskave se nam nič ni treba bati; veliko bolj bi bil utemeljen strah tistih, ki bi radi rekurirali. Ako pride do preiskave, tedaj se bode brezobzirno razkrilo, da se je poskušalo uplívati na delavce, naj bi napačno izpovedali. S takimi sredstvi ne bodo prišli do cilja in pametnejšega se jim ne more svetovati, nego to, naj se izmirijo z razmerami, kakršne so, kajti delavci bodo branili svojo pravico do skrajnosti in če bi se kdo v tem boju izpodtaknil, naj pripiše potem posledice sam sebi.

Trst. (Gospodom pri «Edinosti».) V svoji 145. št. je priobčila tržaška «Edinost» v odgovor «Slovenskemu Narodu» uvodni članek, s katerim je hotela dokazati opravičenost svojega molka o shodu, ki se je vršil v nedeljo 26. avgusta v protest proti tretjemu klerikalnemu kongresu v Ljubljani. Mol, ki ga je «Slovenski Narod» očital, posnevi v to svrhu tudi iz «Rdečega Prapora» motiv odstavka, s katerim sem, gotovo, z dejstvi dokazal direktno in indirektno podpiranje klerikalizma od strani tukajšnjih narodnih voditeljev, se je pokazal kot logična konsekvence potrebe, kot konsekvence dejstev na eni in dvoumne politike tržaških narodnjakov na drugi strani. Omenjeni članek v «Edinosti» je do skrajnosti neolajalen; namenjen postaviti v slabo lno toliko tukajšnje sodruga, kakor tudi mene, ter bi «Edinost» rada dokazala z njim dobre namene, ki so jih gojili in ki jih baje se goje narodnjaki do soc. demokratične stranke v Trstu. Čeprav vem, da nimamo mi navadni delavci nikakega upliva pri gospodi okoli «Edinosti», od katerih je vsak pohajal najmanj po štiri leta dvorane ene ali druge avstrijske univerze, (da ne misli kdo, da cikum na uredniško oseboje «Edinosti») se čutim dolžnim in smatram oportunisti, dati «Edinosti» primeren odgovor in obenem pojasniti tiste «dobre namene», ki jih goje omenjeni gospodje do naše stranke.

Pri zaključku svojega govora sem se spomnil tudi naših narodnjakov. Omenil sem 50 kron, ki jih je tukajšnja «Posojilnica in hranilnica» darovala klerikalni knjižnici fare Sv. Antona novega; omenil sem klerikalno propagando, ki jo delajo popi po tržaški okolici in po Istri pod krinko narodnih in ljudskih boriteljev pred nosom naših in tamošnjih narodnjakov, in to sem povedal v trenutku, ko sem dokazoval, da je svojstvo klerikalizma, prilagoditi se vsakim razmeram in vsakim odnosajem, ter sem sklepal iz tega konsekventno, da služijo tisti narodni voditelji v črnih haljah le stremljenju klerikalizma, kar pa naši s toli hvalisano pametjo nadarjeni narodnjaki poste voljno in pa vsled svoje nenavadne slepote, mirno nadaljevati. Moja izvajanja so bila opremljena s fakti in ne s praznimi frazami, katere zaničujem ravno tako, kakor pomilujem molk «Edinosti» o skoraj vseh naših priredbah; tisto ignori-

ranje, v katerem se tako lepo zrcali ošabnost stranke, ki delujejo v njej močje z maturo ali z doktorati in ki vsled svoje globoke modrosti smatrajo poniževalnim, pečati se z ljudmi, ki po svojem stanu ne bi smeli vedeti, zakaj se mora postaviti piko na *ci*.

Ko sem odgovarjal gospodu Škerlu in sem povedal tisto tako bodečo resnico o konkubinatu, ki ekzistira med slovensko narodno in med tržaško ljudsko stranko, sem tudi izjavil, da je soc. demokratična stranka prerresna, da bi izvajala konsekvence iz stvari, s katero se nima nič pečati in ki ji nič ne koristi in ne služi. Povedati pa sem moral, ker sem bil v to prisiljen, da v takih razmerah historična sloga Slovencev ni nič drugega kakor farsa in da se ne more imeti nikakega zaupanja v že davno zavoženo politiko tržaskih narodnjakov.

Vprašamo pa gospode okoli *«Edinosti»*: Kako morejo vračevati kot *«pošteno, odkrito in brez ozira na lastno korist»* tisto njih postopanje povodom tržaskih mestnih volitev, po katerem so mislili, izkušali in hoteli, da bi se bila soc. demokratična stranka združila. *«da zlomi moč gospodovalne kamore»* s takozvanimi *«leccafriatini»*, s to najbolj odlozno politično strujo v Trstu. Tako nazivlje *«Edinost»* sedaj tisto stranko, s katero naj bi se bila združila soc. demokratična stranka, ne da bi pri tem izgubila ugled pred resnim svetom! Kje je resnost in kje smešnost, gospoda, povejte! Oglejmo si pa še nekoliko dalje fakte, ki še lepše dokazujejo, da je našim narodnjakom proketo malo mar za narod, več pa za klerikalizem.

Pretečeno leto ob zaključku šole sv. Cirila in Metoda pri Sv. Jakobu, se je v prostorih iste šole vršila predstava v nemškem jeziku na čast germanizatorju škofu Naglu in nemškemu jezuitu patru Volbertu. Igrali so tja zahajajoči slovenski otroci slovenskih staršev. Je li to vzbujanje narodnega ponosa med slovensko mladino? Neklerikalno gospo Škrinjar, ustanoviteljico in potem toli požrtvovalno voditeljico zavoda sv. Nikolaja, se je toliko časa črtilo in sovražilo, da je bila primorana, odstopiti od aktivnega dela v omenjenem zavodu, v katerem gospodari sedaj tržaskim služkinjam dobro znani kaplan Gustin, ki rabi ves upliv posvečenega fanta v klerikalno propagando; drugače bi ne prihajali zavodu darovi od germanizatorja Nagla in od latinizatorja škofa Flappa.

Iz tržskega delavskega podpornega društva so bili v zadnjem času vrženi ven stari člani iz edinega vzroka, ker so hoteli postaviti v odbor ljudi, ki so bili nasprotni modernim navadi, zahajati k maši ob obletni slavnosti omenjenega društva. Kdo je v odboru omenjenega društva? (!) Kje ste vi, potomci starih Slovencev, ki točite solze in dolžite svoje voditelje le pred posameznimi sodrugi, a se bojite pokazati zobe tisti gospodi, ki vas v imenu sloge omamlja z lepo donečimi frazami in vas tepe kakor otroke, kadar se za trenutek zbudite iz spanja in se ostrašite teme, ki vas obdaja?

Kakor vidi *«Edinost»*, sem imel še precej gradiva, da bi bil lahko nastopal z njim na omenjenem shodu. Toda v mojem referatu sem se izogibal vseh teh stvari, ker sem mislil, da nastopi mogoče tudi kak narodnjak proti klerikalizmu; toda zaman sem pričakoval sove na dan, ker nji dopada tema in noč.

Ako bi bila *«Edinost»* lojalna in bi imela nekoliko poguma, bi bila sama že objavila vse te dvomnosti, ki se vrše v raznih zavodih in društvih, kjer bi bila njena in narodnjakov naloga, skrbeti, da se kaj tacega ne godi. Toda ona se je tako privadila *«molku»*, da ga danes celo izkorišča v svojo škodo. Naj le še nadalje molči, mi ji ne bomo tega zavidali; naj še nadalje zavija resnico, ker pobiti je ne more, mi ji v tem slučaju ne moremo ustreči na drugačen način, nego, — da se mi dovoli po Cankarjevi maniri — da simboliziramo brez usmiljenja

kužka, ki pride mimo naše zgradbe, zareka v solnce in vzdigne noge, ter ga tako stiliranega postavimo v naš narodni arhiv, iz katerega bodo prihodnji rodovi napravili tužno zgodovino delovanja tržaskih narodnjakov.

V Trstu, meseca septembra 1906.

Poročevalec.

„Rdeči Prapor“ izvod po 10 v. se dobiva v Ljubljani v tobakarnah: Blaž, Dunajska cesta; Franzot, drž. kolodvor, Spod. Šiška; Kušer, Sv. Petra cesta; Pichler, Kongresni trg št. 3; Svatek, Glavni trg; Sešark, Selenburgove ulice; Velkavrh, Sv. Jakoba trg; Kleinstein, Jurčičev trg. — **Jesenice:** Mesar Jakob št. 101. — **Trst:** Lavrenčič, Piazza Caserma. — **Gorica:** Krebelj Peter, Kapucinske ulice št. 1. — **Reka:** Ricardo Camera, Corso 16.

Sodrugi, zahtevajte po vseh brivnicah, kavarinah in gostilnah **„Rdeči Prapor“!**

Odvetnik
Dr. Konrad Vodušek
si usoja naznaniti, da je odprl
svojo odvetniško pisarno
v Trstu
ulica della Caserma št. 15
I nadst. opje.

Naznanilo in priporočilo.

Nekdaj *„Hafnerjeva pivarna“* na Sv. Petra cesti št. 47 je zopet otvorjena. Ista je nanovo urejena in se bode vodila pod imenom

„Meščanska pivarna“

in pod vodstvom podpisanega. Nastavljena so fina naravna vina iz Dolenjske, Štajerske, Istre itd. Toči se vedno sveže **salonsko in marčno pivo**. Dalje se dobi: čaj, kava, čokolada, malinovec, limonada in druge osvežitne pijače ob vsakem času. Izborna mrzla in gorka kuhinja, kosilo in večerja v abonement.

Čez ulico vse ceneje.

Vabim tedaj svoje dosedanje, kakor tudi druge nove častite goste v *«Meščansko pivarno»*, kjer bodo točno in kar najbolje postreženi.

6—3

Z najodličnejšim spoštovanjem

Alojzij Rasberger, restavrater.

HOTEL „VEGA“

v Spodnji Šiški pri Ljubljani

ob glavni cesti nasproti ljudski šoli.

se priporoča slavn. občinstvu za mnogobrojni obisk. Točijo se **pristna bizelska, ljutomerska, dolenjska in vipavska vina** ter menziško dvojno marčno pivo.

Gorka in mrzla jedila ob vsaki uri. — Posebna soba za večje družbe in za društva je na razpolago.

Velik vrt s teraso in krasnim razgledom na kamniške planine in na Smarno goro.

Za tujce novo opremljene sobe: postelja 1 krono, sobe z dvema posteljama 2 kroni.

Jako ugodna prilika za letoviščarje, za katere se cena primerno zniža.

Na razpolago so vsi domači listi.

Cene navadne, postrežba točna!

Z odličnim spoštovanjem

Anton Maver, lastnik.

Zaveden delavec

in

prijatelj delavstva

ne pije

Koslerjevega piva!

Vabilo

na

izvenredni občni zbor

občnega konsumnega društva
v Trbovljah

(vpisane zadrage z omejenim poroštvom)

ki se vrši

dne 23. t. m. ob 9. uri dop.

v gostilni

gospoda Giolesa v Trbovljah.

Dnevni red:

Volitev 4 rednih in 4 nadomestnih preglednikov.

Vstop je dovoljen samo rednim članom.

Za predstojništvo:

Rok Stergar
načelnik.

Fran Rinaldo
blagajnik.

Fran Zmrzlak.

Pisarna upravnštva

„Rdečega Prapora“

je otvorjena za najnujnejše stvari tudi ob nedeljah in praznikih med 9. in 10. uro dopoldne. Ob delavnikih pa od 9. do 12. ure in od 3. do 6. ure.

Naročniki

ki ne dobe kake številke našega lista, naj takoj napišejo listek z naslovom:

„Reklamacija, „Rdeči Prapor“, Ljubljana“

in navedo, katere številke niso prejeli. Take reklamacije so poštne proste.

Zaloga in tovarna

pohištva vsake vrste

52—32

Aleksandra Levi Minzija

Trst — Piazza Rosario 2 — Trst

(solsko poslopje).

Bogat izbor v tapeterijah, zrcalih in slikah. — Ilustriran cenik gratis in franko vsakemu na zahtevo. — Cene brez konkurence. — Predmeti se postavijo na brod ali železnico, ne da bi se za to kaj računalo.

Ugodna prilika za nakup radi stečaja neke velike tovarne

samo 3 goldinarje

stane poštni zabojček 5 kilogramov celotne teže (približno 50—60 komadov) pri stiskanju malo poškodovanega, lepo zvrščenega, ročno dišečega

25—4

toaletnega mila

vonja vijoličnega, vrtničnega, obojčnega, solničnega, spajkinega, lilijno-mlečnega, smarničnega, breskvinčnega cveta i. t. d.

Razpošilja proti povzetju

podjetje Manhattan

Budimpešta VIII, Bezerédy-utca 3.

Vsaka ponaredba in ponatisek je kaznivo.

52—5 Edino pravi je

Thierryev balzam

le z zeleno znamko nune. Zakonito zavarovan. Davno znamenito neprekosljiv proti motenju v prebavljanju, želodčnim krčem, koliki, nahodu, prsnim bolečinam, influenci i. t. d. — Cena 12 malim ali 6 velikim steklenicam ali eni specialni steklenici s patentno zaponko 5 K franko.

Thierryev centifolijno mazilo je obče znano kot non plus ultra

za vse se tako stare rane, vnetja poškodbe, izpahe in otekline vseh vrst. Cena 2 lončkoma K 3-50, pošilja franko le proti naprej poslanemu denarju ali povzetju

lekarna A. Thierry v Pregradu p. Rog. Slatini

Brošura s tisoč izvirnimi zahvalami brezplačno in franko. Dobiva se v vseh večjih lekarnah in medicinskih drogerijah.

Kavarna

„LEON“

v Ljubljani, Stari trg 30

je vsak torek, četrtek, soboto in nedeljo

vso noč odprta.

Z odličnim spoštovanjem

15—4

Fani in Leon Pogačnik.

A. TSCHINKEL na zel

priporoča vsem častitim

gospodinjam svoje izvrstne nove izdelke, kakor kompote, marmelade, kandirano sadje in posebno po najnovjšem načinu izdelovano

cikorijno moko v lesenih zabojčkih

En poizkus vam bo dokazal izvrstnost te domače robe.

Berite lepake!

12—5

Berite lepake!

Razpošiljanje blaga na vse kraje sveta!

Najcenejša, največja eksportna trrdka!

H. SUTTNER urar, Ljubljana

Mestni trg nasproti rotovža

prej v Kranju

priporoča svojo veliko, izborno

zalogo finih

švicarskih ur,

briljantov, zlatnine in srebrnine

17—3

v veliki izberi po najnižjih cenah.

V dokaz,

da je moje blago res fino in dobro, je to, da je razpošiljam po celem svetu. — Na stotine pohvalnih pisem je vsakomur prostovoljno na ogled, da se lahko sam prepriča.

Prosim zahtevajte veliki novi cenik, ki se pošlje zastonj in poštne prosto.

Deln. družba združ. pivovarn Žalec in Laški trg

Telefon št. 163.

v Ljubljani

Telefon št. 163.

52—6

priporoča svoje

izborna pivo v sodcih in v steklenicah.

Telefon št. 187.

Zaloga v Spodnji Šiški.

Telefon št. 187.